

Вступне слово

Без розуміння людей та політики планування — це лише технократичний інструмент. Жайме Лернер прихвально і з розумінням ставиться до планування та політики — але перш за все, він дбає про людей. У цій книжці будівничий ділиться натхненними історіями про те, як бачення цілісного та динамічного міста може стати реальністю завдяки, як він каже, акупунктурі. Всі ми розуміємо, що без великих зусиль не зробимо наші міста екологічнішими та здоровішими. Але одна річ — погодитись із цим, а геть інша — діяти. Міста змінюються не лише зовні, перероджуються також їхні психологічні, культурні та інші риси. Жайме Лернер — джерело натхнення для кількох поколінь містобудівників та політиків, це людина з фаховим та особистим баченням міст і водночас, із глибоким усвідомленням політичних сил у дії. Ми раді, що тепер він може поділитися своїми історіями з ширшим колом людей. Поетичність «Акупунктури міста» нагадує особисті записи

самого Жайме Лернера, де викладено історії зі всього світу і різних періодів його життя, зокрема його праці на посаді мера, а також консультанта щодо міст в усьому світі. Жайме Лернер не лише добре говорить, він також діє і вже встиг досягти приголомшливих результатів, змінивши життя багатьох людей в Курітібі та інших містах. Акупунктура міста — це підхід до планування, розрахований на реалізацію цих планів. Не беріться за все відразу, почніть з чогось одного, працюйте на результат, дійте. Натхнення, подароване цією книжкою і особисто Лернером, — нереальне і реальне водночас. Читаючи «Акупунктуру міста», ви зрозумієте, що справді здатні щось змінити; але не самотужки, а разом з багатьма людьми. У книжці описано способи гуртування городян, адже соціальні й демократичні чинники міського життя дуже важливі для роботи й динаміки міста як однієї збалансованої громади. Це аж ніяк не теоретичний посібник; ця книжка, сповнена поезії та магії, вчить нас мріяти і водночас втілювати наші мрії в життя; вона вчить нас завжди запитувати в себе, чи це правильне рішення, чи, можливо, варто шукати кращих або простіших шляхів. Жайме Лернер — активіст, його ідеї завжди прості й практичні. Наприклад, система в Курітібі, що скеровує водіїв автобусів на правильне місце на стоянках. Розв'язання цієї проблеми могло бути складним і затратним, але все сталося навпаки після розмови з водієм і тестом, який показав, що водій може спокійно припаркувати автобус по одній лінії, керуючись смугами, нанесеними на вікно автобуса та на майданчику. Ідея того, що люди повинні перебувати в центрі планування міста виникла ще кілька років

тому, і Жайме Лернер, безумовно, — один із першопрохідців у цій царині. Але так було не завжди. Коли Жайме Лернер 1972 року запропонував створити пішохідну вулицю в Курітібі, ця ідея сподобалася не всім. Він згадує, що бізнесмени та інші члени громади дивилися на нього скося. Але наступного дня після інавгурації на вимогу одного з опонентів роботу було продовжено, і цей підхід запровадили в інших районах. Лернер завжди охоче брав на себе ініціативу; в цій книжці він надихає всіх чинити так само. Підхід акупунктури міста не толерує жодних відмовок, тут важливо почати. Хороша акупунктура означає краще розуміння місцевості, усвідомлення того, що жодне місто не схоже на інше, і бачення того, чого бракує місту, перш ніж щось планувати. Саме тут Лернер порушує важливу тему: необхідність якісної розробки. Є багато хороших дизайнерських рішень, але дуже бракує чіткого планування з глибоким розумінням проблем, людей та місць. Читаючи цю книжку, ви мовби розмовляєте зі своїм хорошим приятелем, розмова триває невимушено і легко, а історії, що ви їх почули, довго вас не відпускають. Це той вечір, коли ви повертаєтесь додому з бажанням щось зробити, і з вірою в те, що все можна змінити.

Дякую тобі, Жайме Лернер.

Ян Гейл,
м. Копенгаген, Данія,
травень 2014 р.

Мені завжди здавалося, а радше, я надіявся, що за допомогою акупунктури можна було б лікувати хвороби. За принципом відновлення енергії хворого чи виснаженого місця звичайним дотиком, покликаним відновити життєві функції як у точці збою, так і навколо неї.

Я вважаю, що певні медичні «магічні прийоми» можна і варто застосовувати до міст, адже багато з них хворіють, а деякі достоту перебувають у критичному стані. Як для медицини важлива взаємодія між лікарем і пацієнтом, так і містобудівна справа повинна спонукати місто до реакції. Важливо скерувати все так, щоб якнайактивніше сприяти зціленню, покращенню та створенню позитивної ланцюгової реакції. Адже, щоб повернути організм до життя та змусити його функціонувати по-новому, слід втрутитися.

Я часто запитую в себе, чому деяким містам вдається досягти багатьох важливих і позитивних змін. На ці

Вуличний художник у Центрі Жоржа Помпідю, Париж
Фото: K.C. Tang. Creative Commons BY-SA 3.0

запитання у мене є безліч різноманітних відповідей, але одна, як на мене, спільна для всіх міст, що зазнали інноваційних змін: в них зароджується початок, своєрідне пробудження. А це те, що змушує місто реагувати.

Всі знають, що кожне планування — це процес, але жодне не призведе до негайних змін, хоч би яким вдалим воно було. Майже завжди це як іскра, що ініціює дію і спонукає до розвитку. Це те, що я називаю хорошою акупунктурою. Справжньою акупунктурою міста.

Що могло б слугувати за приклад хорошої акупунктури міста? Переробний завод Коннері в Сан-Франциско. Парк Гуель у Барселоні. Часом такого виду діяльність зумовлює культурні зміни, як це було з Центром Помпідю, Музеєм Гуггенгайма в Більбао архітектора Френка Гері чи навіть з відновленням Центрального вокзалу в Нью-Йорку.

Іноді акупунктуру міста позначено дотиком генія, як-от піраміда Лувру, відновлення Пуерто-Мадеро в Буенос-Айресі чи комплекс Пампультя Оскара Німее-ра в Белу-Орізонті. Іноді це маленькі витвори, такі як Пелей-парк у Нью-Йорку. Або й великі, як-от Інститут арабського світу Жана Нувеля в Парижі та Музей Голокосту в Берліні, спроектований Даніелем Лібескіндом.

Іноді таке втручання стається радше з необхідності, ніж з естетичних міркувань: задля загоєння ран, що їх завдає природі сама людина, як скажімо, у випадку з каменоломнями. З часом ці рани утворюють окремий пейзаж. Використання цих пейзажів і відновлення того, чому людина випадково завдала шкоди, є чудовим результатом акупунктури.

Яскравий і блискучий приклад цього, звісно ж, Оперний театр у місті Курітіба, а також стиль розташування шосе в Сан-Франциско.

Правду кажучи, транспортні системи — це незмінна складова хорошої акупунктури міст у світі. Дотик акупунктури помітно в прекрасних входах столітніх станцій паризького метро, на станціях Норман Фостер у Більбао і в розгалуженнях системи експресів у місті Курітіба.

«S. K. Deli Market», Нью-Йорк

Фото: Dan DeLuca

Корейці в Нью-Йорку

Акупунктура міста не завжди втілюється через будівельні роботи. Іноді це впровадження нової традиції, нового звичаю, що створює сприятливі умови для трансформації. Часто акупунктурою стає незаплановане людське втручання без залучення великих фізичних зусиль.

Я часто кажу, що в місті Нью-Йорк має з'явитися пам'ятник Невідомому корейцю. Своїми цілодобовими

продуктовими крамницями делікатесів представники цього народу надають винятковий сервіс місту у сфері послуг. Ці магазини не лише забезпечують доставку, вони начебто додають у кожен куточок міста світла та пожвавлення. Ідучи по свої невеличкі покупки, люди зустрічаються одне з одним. Усе це дарує елемент додаткової довіри до свого міста.

Працюючи без перерв, такі крамниці є важливою складовою міста. Тому ті невідомі корейці та їхня дрібна торгівля допомагають створити хорошу акупунктуру Нью-Йорка — краще за будь-яку культурно-розважальну програму.

Багато торговельних точок сучасного Нью-Йорка нагадують нам про те, яким був ринок Ле-Аль у Парижі на початку його створення. Протягом десятиліть він був серцем міста, навколо якого вирувало життя кількох поколінь парижан. Або ж згадайте нічні ринки, що працюють по містах усього світу: хоча б у тому-таки Парижі, на Рю де Сен чи Рю де Буссі, де невеличкі ярмарки — це тривала, непідвладна часу традиція.

Більш ніж досить і прикладів зі східної культури. Чого лише вартий рибний ринок у Токіо та його бурхливе і гарячкове пожвавлення вдосвіта. Тут пульсує життя, біля прилавку з величезними восьминогами, гігантськими скатами, серед збуджених людей, які намагаються запопасти для себе найкращий товар і в такий спосіб зустрічаючи початок нового дня. Ці люди, які працюють на світанку, — невід’ємна складова всіх служителів міста, що не може перестати дихати. Саме вони є тією справжньою Інтенсивною Терапією реанімації міста.

Старий новий кінотеатр

Важливо, щоб хороша акупунктура сприяла підтримці та відновленню культурної самобутності місця чи спільноти. Нині таких заходів потребують багато міст, де перестали дбати про культурну самобутність. Сумним прикладом цього є зникнення муніципальних кінотеатрів.

Колись кінотеатри для багатьох людей були магічним джерелом фантазії, музики, утопії, реальності, мрії та надії; вагомим осередком комунікації для містян.

Багато поколінь перебувало під впливом кінотеатрів не лише в культурному аспекті. Там люди зустрічалися, спілкувалися, розважалися і часто продовжували свої дискусії в інших частинах міста. Кінотеатри впливали на моду, літературу, танці, музику та історію. Ніщо так, як кінотеатр, не зберігало важливих епох кожної нації.

Кінотеатри оспівували і творили історію. Нині у більшості міст світу вони зникають. Старенький кінотеатр кожного міста поступово адаптується під інші види